

20/6

21/6

Japanska fredssträvanden via Stockholm

Före presidenten Harry Truman har enligt en i går återgiven intervju talat om japanska försök att under krigets slutskede vinna kontakt med västmakterna via Sverige; även i sina memoarer gör han liknande påståenden. Det har sitt intresse i detta sammanhang att erinra om att enligt flera arbeten om japansk politik under andra världskriget kontaktar med Sverige i syfte att förbereda fred försöktes eller avvägbragtes redan vid flera tidigare tillfällen. Redogörelser härför ges i en av huvudböckerna i ämnet, F. C. Jones, "Japan's New Order in East Asia" (utgiven av det engelska utrikespolitiska institutet genom Oxford University Press 1954) samt i ett arbete av en tjänsteman i det japanska utrikesdepartementet, Toshikazu

Kase, "Journey to the Missouri" (Yale University Press 1950). I de båda böckerna återopas som källor uttalanden i samtal av svenske ministern i Tokyo, Vidar Bagge, vittnesbörd av denne inför militärdomstolen i Tokyo samt meddelanden av en av cheferna för den stora japanska tidningen Asahi.

Enligt dessa uppgifter skulle minister Bagge redan på våren eller sommaren 1944 ha anmodats att i Stockholm höra sig för om möjligheterna till en svensk medlingsaktion; Bagge skulle ha åtagit sig detta, men på grund av olika omständigheter synes något ständpunktstagande från den svenska regeringens sida inte ha skett. Vidare skulle i december 1944 den svenske kungen till Japans militärattaché i Stockholm ha uttalat att han var livligt intresserad av monarkins bevarande i Japan; den svenske premiärministern, Günther skulle ha förklarat att kungens uttalanden vore att fatta som ett förslag om att Japan skulle begära en medlingsaktion genom den svenske monarken. Inte heller i detta fall vanns emellertid något resultat på grund av att den japanske militärattachén inte omedelbart vidarebefordrade samtalets innehåll till Japan. Även på våren 1945 påstås vissa försök att åstadkomma en svensk medling ha gjorts från den svenske Tokyoministerns sida.

I detta fall liksom i så många andra är det skäl att kräva besked från vederbörande svenska myndigheter och personer om vad som verkligen förekommit. De berörda redogörelserna är i vissa punkter oklara och motsägande, men det synes i varje fall sannolikt att de innehåller en kärna av sanning. Vad som närmast måste efterlysas är uppgifter om den svenske Tokyoministerns och den svenske utrikesministerns samt den framlidne kungens insatser och uttalanden.

BEHAGLIGT och OBETYDLIGT

HAROLD NICOLSON är en trovärdig författare, och det gäller också hans senaste bok, en samling essäer under titeln *The English Sense of Humour* (Constable, 15 shilling). Men hans begränsade och gemytliga klokhets passar bäst för biografier, särskilt för den lätt ironiska genre som behandlar lord Curzons högfärd, Verlaines passion och den äldrande Tennysons surhet med ungefär samma blandning av välvilja och överlägsenhet. Då Nicolson ger sig på längre resonemang i allmänna ämnen blir han gärna banal och uddlös. I den längsta essän i denna bok söker han karaktärisera den brittiska humorn, men iakttagelserna är sällan nya och aldrig skarpsinniga; det hade varit roligare med ett försök att klargöra varför humorn nu flytt över Atlanten och de engelska lustigheterna verkar så ledsamma i jämförelse med de amerikanska. Då han i andra essäer tror sig kunna bevisa att författarna är friskare än folk i allmänhet, jämför Baude-laire och Swinburne och lär ut konsten att skriva biografier, blir intrycket av flott trivialitet likaså det starkaste. Vi får hoppas att Nicolson fått eller snart får en bestämmelse på en levnadsteckning.

H. T-n